

Лекція №4

РОЗЧИНЕНІ ГАЗИ ПІДЗЕМНИХ ВОД

Вивчаючи дану тему, студенти повинні звернути особливу увагу на показники ступеня газонасиченості підземних вод (газовміст, тиск насичення, коефіцієнт газонасиченості), що мають велике теоретичне і практичне значення.

Розчинені газы підземних вод нафтових і газових родовищ можуть містити компоненти різного походження – термokatалітичного, біохімічного, повітряного, радіогенного.

Основними компонентами газового складу вод нафтових і газових родовищ є ті ж газы, які присутні в газових покладах і в попутних газах нафтових покладів.

Їх можна розділити на три групи:

1. Вуглеводневі газы – метан CH_4 і його гомологи – етан C_2H_6 , пропан C_3H_8 , бутани C_4H_{10} , пари пентанов C_5H_{12} і більш важких гомологів. Вміст метану в водорозчинних газах може змінюватися від 5-10 до 90-99 %. Вважають, що метан має біохімічне та термokatалітичне походження. Гомологів метану (важких вуглеводнів ВВ) може бути від 0,1 до 10 %, рідко більше.

2. Азот і інертні газы – N_2 , He, Ar та ін. Вміст азоту в водорозчинних газах змінюється від 0,5-3 до 80-90%. Азот може бути як повітряного, так і біохімічного походження. Для визначення співвідношення азоту повітряного і біогенного походження використовується відношення $\frac{Ar}{N_2} \cdot 100$, яке для розчиненого в воді повітря складає 2,58.

Гелій в підземних водах має в основному радіогенне походження. Його вміст у водорозчинних газах знаходиться в межах від 0,01 до 5-10 %.

Аргон в водорозчинних газах в основному має повітряне походження, але іноді істотну роль починає грати радіогенний аргон - ^{40}Ar .

Співвідношення $\text{He}/\text{Ar}_{\text{везд.}}$ є показником віку підземних вод, оскільки кількість радіогенного гелію при малій рухливості вод зростає в часі.

3. Кислі газы – вуглекислота CO_2 і сірководень H_2S в підземних водах можуть мати біохімічне, термokatалітичне і метаморфогенне походження.

Вміст вуглекислого газу від часток відсотка до 20-30 %, рідко більше. Сірководень часто відсутній, однак може міститися в кількостях до 20-30 %. Високим вмістом вуглекислого газу і сірководню характеризуються вільні, попутні і водорозчинні газы підсолевих комплексів Прикаспійської нафтогазоносної провінції.

Залежно від переважання тих чи інших компонентів водорозчинні газы мають метановий, азотний, азотно-метановий, метано-азотний або більш складний склад (вуглекисло-сірководнево-метановий і т.д.). Вуглеводнева

фракція в залежності від співвідношення метану і важких вуглеводнів може бути "сухою" (чисто метанова) і "жирною" (метан і важкі вуглеводні).

Ступінь газонасиченості підземних вод характеризується такими показниками: газоміст, тиск насичення, коефіцієнт газонасиченості.

Газоміст (газовий фактор) являє обсяг розчиненого газу, віднесений до одиниці об'єму води. Виражається в $\text{см}^3/\text{дм}^3$, $\text{м}^3/\text{м}^3$. У продуктивних горизонтах змінюється від 500-1000 до 4000-5000 $\text{см}^3/\text{дм}^3$ і більше.

Тиск насичення (пружність водорозчинних газів) являє собою тиск, при зниженні нижче якого починається виділення газу з розчину. Виражається в МПа, $\text{кг}/\text{см}^2$ і може змінюватися від 0,2-0,3 до 100-200 МПа.

Коефіцієнт газонасиченості підземних вод являє відношення тиску насичення (P_r) до пластовому тиску ($P_{пл.}$): $\kappa_z = P_r/P_{пл.}$. На контакті газового покладу коефіцієнт газонасиченості дорівнює 1,0.